

LEGĂMÂNT & DIALOG

DESCOPERĂ CREDINȚA –
UN STUDIU AL PERICOPEI CU RABINUL SACKS

Traducere: Magda Zucker

Jocul Infinit Devarim 5780

Autorul și speakerul TED, binecunoscutul Simon Sinek a publicat recent o carte intitulată *Jocul Infinit*.¹ Bazată pe distincția articulată inițial de James P. Carse,² se referă la diferența dintre două tipuri de afaceri. Una dintre ele, un *joc finit*, are un punct de început și un punct de final. Respectă reguli, recunoaște limitele, și are câștigători și învinși. Așa sunt cele mai multe sporturi. De asemenea, de multe ori așa este și în politică: există campanii electorale, alegeri, reguli și regulamente, candidații câștigători și cei învinși. Afacerile pot fi conduse astfel atunci când se concentrează pe profitul trimestrial, prețul acțiunilor, cota de piață și alți astfel de indicatori.

Însă există și *jocuri infinite*. Acestea nu au un punct de start sau o linie de sosire, nu au câștigători sau învinși evidenți, nu au reguli agreeate sau limite. Arta este un exemplu. De asemenea, muzica sau literatura. Beethoven nu a câștigat. Bach nu a pierdut. Marii artiști schimbă regulile. Asta este ceea ce au făcut Beethoven, Schoenberg și Stravinsky; la fel și Van Gogh, Cézanne și Picasso. Politica poate fi astfel atunci când se ridică deasupra sondajelor de opinie și își stabilește viziunea asupra problemelor majore precum justiția, egalitatea și sănătatea morală a societății. Educația este un joc finit atunci când se concentrează pe examene, rezultate și calificări. Sau poate fi un joc infinit când se axează pe amploarea și profunzimea înțelegerii și dezvoltarea caracterului.

Jocurile finite sunt jucate pentru a câștiga. Jocurile infinite sunt jucate pentru ele însele. Jocurile finite sunt de obicei jucate în fața unei audiențe de un anumit tip. Jocurile infinite sunt participative. Participăm la ele pentru că suntem schimbați de ele. Van Gogh nu a avut nevoie să își vândă picturile pentru a considera că merită să creeze artă. Beethoven nu căuta popularitatea atunci când a compus sonetele și cvartetele. James Joyce nu căuta să creeze un bestseller atunci când a scris *Ulise*.

Jocurile infinite nu sunt un mijloc către un scop: câștigarea campionatului, cucerirea pieței, victorie în alegeri electorale. În schimb sunt ceea ce psihologii numesc autotelic, ceea ce înseamnă

¹ Simon Sinek, *The Infinite Game*, Portfolio Penguin, 2019.

² James P. Carse, *Finite and Infinite Games*, Free Press, 1986.

că ele conțin scopul în ele însele. Le practicăm pentru că activitatea în sine este inerent creativă, solicitantă, înălțătoare și înobilatoare.

Ar trebui să fie clar până acum că acestea nu sunt pur și simplu două tipuri de jocuri. Acestea sunt două modalități de a juca un joc. Dacă, în orice țară, în orice moment, politica este tratată ca un joc finit în care tot ceea ce contează sunt ratingurile de popularitate și rezultatele alegerilor, atunci va deveni rapid superficială, banală și lipsită de inspirație. Calitatea leadershipului scade. Publicul devine cinic și deziluzionat. Încrederea este erodată, iar legăturile sociale se fragmentează.

Atunci când politica este înălțată de un simțământ al istoriei și al destinului din partea conducătorilor, atunci când devine nu urmărirea puterii, ci o formă de a-i servi pe ceilalți și a responsabilității sociale, atunci când este condusă de idealuri înalte și aspirații etice, atunci leadershipul se transformă, iar politica însăși este o chemare nobilă.

Acestea nu sunt menite să denigreze jocurile finite. Avem nevoie de ele pentru că în multe sfere ale vieții avem nevoie de reguli, limite și deadline-uri. Însă trebuie să avem loc și pentru jocurile infinite deoarece acestea sunt printre cele mai înalte forme de manifestare a spiritului uman.

Aceste reflecții sunt determinate de două versete din pericopa acestei săptămâni:

“Asigurați-vă că păziți poruncile, decretele și legile pe care Domnul Dumnezeu vostru vi le-a dat. Să faceți ce este corect și bun înaintea Domnului”... (Deut. 6:17-18)

Problema aici este că primul verset pare să acopere cele 613 mitzvot ale Torei. Ele sunt porunci, decrete sau legi. Atunci de ce adaugă Tora “Să faceți ce este corect și bun înaintea Domnului”? Cu siguranță ceea ce e corect și bun înseamnă nici mai mult nici mai puțin decât păstrarea poruncilor, decretelor și legilor date de Dumnezeu. Nu sunt acestea două moduri de a spune același lucru?

Totuși, Talmudul³ explică: “Să faceți ce este corect și bun înaintea Domnului” înseamnă că o persoană nu ar trebui să facă o acțiune care nu este corectă și bună, chiar dacă ar avea dreptul din punct de vedere legal să facă acel lucru. Aceasta stă la baza unei importante legi în iudaism, *dina debar metzra*, “legea proprietății adiacente”. Atunci când un proprietar ajunge să vândă o suprafață de pământ, proprietarul terenului alăturat are dreptul să o cumpere. Dacă este vândută altcuiva, cumpărătorul trebuie să restituie acea porțiune de pământ vecinului, care apoi îi rambursează suma achitată pentru ea.

Această lege nu se referă la proprietatea funciară ca atare. În general, un proprietar are dreptul să vândă oricui dorește. Are legătură cu a face “ce este corect și bun” - ceea ce oamenii denumesc uneori *menschlichkeit*. Pentru vecin, achiziționarea terenului este un bine imens. El se poate extinde fără disiparea terenurilor în diferite locații. Pentru cineva din afară, pierderea acelei tranzacții nu este o pierdere semnificativă, pentru că pot achiziționa alte terenuri într-o altă zonă.

---

³ Baba Metzria 108a

Legea de *bar metzra* se îndepărtează de principiile uzuale ale legii pentru a ajunge la un scop moral: ajutorarea vecinului.

Rashi, bazându-se pe acest pasaj din Talmud, spune că a face ce este corect și bun înaintea Domnului înseamnă “compromis, acționând mai presus de cerințele stricte ale legii.”⁴ Ramban este de acord și continuă cu un punct de vedere fascinant și totodată fundamental:

Și intenția acestui lucru este că de la început Dumnezeu a zis să păstrăm poruncile Domnului, mărturiile și legile așa cum au fost ele poruncite de Dumnezeu. Și acum ni se spune: chiar și privitor la ceea ce Dumnezeu *nu* a poruncit, acordă atenție să faci ceea ce este bine și corect în ochii lui Dumnezeu, căci Dumnezeu iubește binele și corectitudinea. Acest lucru este important deoarece este imposibil ca în Tora să fie menționate toate detaliile comportamentului față de vecini și prieteni, sau conduita în afaceri și ordonanțele locale. Tora menționează multe asemenea legi, precum: “Să nu bârfești”, “Să nu te răzbuni sau să porți ranchiună”, “să nu stai nepăsător asupra sângelui vecinului tău”, “Să nu insulti o persoană cu deficiențe de auz”, “Să nu te răscoli împotriva celor vârstnici” și așa mai departe. Acum, afirmă la modul general că o persoană ar trebui să facă ceea ce este bine și corect în orice privință, incluzând să facă compromisuri și să acționeze mai presus de cerințele legii.⁵

Ramban pare să fie de acord cu Rashi, însă de fapt, aduce un argument oarecum diferit. Rashi spune: păstrează legea și mergi mai presus de ea. Ramban spune că sunt anumite lucruri care *nu pot fi specificate de lege*: “deoarece este imposibil ca în Tora să fie menționate toate detaliile comportamentului oamenilor.” Tora ne oferă exemple specifice: nu bârfi, nu te răzbuna și așa mai departe. Însă restul depinde de situație, de circumstanțe și de persoana sau persoanele cu care avem de a face.

În termenii discutați la începutul acestui eseu: nu toată Tora este un joc finit. Mare parte din ea este. Există reguli, porunci, decrete și legi. Există halacha. Există limite: lapte, carne, domeniul public. Există începuturi și finaluri: cel mai devreme moment când poți spune Shema dimineața și cel mai târziu. Există succese și există înfrângeri: fie cineva reușește să completeze numărătoarea Omerului, fie nu. Toate acestea sunt finite, chiar dacă îi sunt decimate Celui care este Infinit.

Totuși, argumentul lui Ramban (argument adus și de Maggid Mishneh⁶) este că există domenii importante ale vieții morale care nu pot fi reduse la reguli. Acest lucru din cauză că regulile

---

⁴ *Lifnim mishurat hadin* înseamnă de fapt “în cadrul” și nu “deasupra” cerințelor stricte ale legii. Acest lucru înseamnă: am anumite drepturi conform legii, dar pot alege să nu le exercit pentru că bunăstarea altcuiva ar putea fi afectată dacă aș face-o. „În cadrul” înseamnă “Nu merg până la limită insistând cu revendicarea mea legitimă. Aleg să renunț la dreptul meu.”

⁵ Ramban comentariu la Deut. 6:18; vezi și comentariul său la Lev. 19:2 unde are un punct de vedere similar.

⁶ Vezi Maggid Mishneh despre Rambam, Hilchot Shechenim 14:3.

se referă la generalități, iar viețile oamenilor sunt specifice. Suntem cu toții diferiți. De asemenea și fiecare situație în care ne regăsim. Oamenii buni știu când să vorbească, când să păstreze tăcerea, când să laude și când să conteste. Ei aud și cuvintele nespuse, simt durerea ascunsă, se concentrează pe cealaltă persoană mai degrabă decât pe ei înșiși și se ghidează după un profund simț moral interiorizat care îi conduce instinctiv departe de orice este mai puțin decât corect și bun. Ceea ce este “corect și bun înaintea Domnului” este legat de partea morală a vieții care este un joc infinit.

În Psalmul 15 există o frumoasă relatare a unei astfel de persoane: “Cea al cărei pas este ireproșabil, care face ceea ce e corect, care spune adevărul din inima sa... care nu face rău unui vecin, și nu aruncă nicio insultă asupra altora... care păstrează un jurământ chiar și atunci când este dureros și nu se răzgândește... Cine face aceste lucruri nu va fi niciodată zguduit.”

Cred că facem o eroare fundamentală atunci când credem că tot ceea ce trebuie să știm și să păstrăm sunt regulile care guvernează interacțiunile *bein adam le-chavero*, între noi și semenii noștri. Regulile sunt esențiale, însă sunt totodată incomplete. Trebuie să dezvoltăm o conștiință care să nu ne permită să facem rău sau să rănim pe cineva, chiar dacă regulile ne-ar permite să facem acest lucru.⁷ Viața morală este un joc infinit care nu poate fi redus la reguli. Trebuie să învățăm și să internalizăm simțul a “ceea ce e corect și bun.”

Shabat Shalom

Pentru mai multe articole ale Rabinului Sacks, vă invităm să vizitați www.rabbisacks.org

© Rabbi Sacks • Toate drepturile sunt rezervate
Biroul Rabinului Sacks este susținut de *The Covenant & Conversation Trust*

---

⁷ Ramban a dezvoltat pentru acesta și alte cazuri similare ideea de *naval bi-reshut ha-Torah*. Vezi comentariul său la Lev. 19: 2.